

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a volis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általottok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leopoldus Zichy Nádor grófhhoz, 1899. márc. 6-án.

Előfizetési árak:
Egészévre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 5 kr.

Reggelente minden kedden, szombaton és szombaton este.

Szerkesztőség: Jókai-utca 10.

Kiadóhivatal: Székesfejervár, Imre könyvnyomdája.

A nagygyűlések után.

(X) - A ki az elmúlt néhány napou csak liberális lapokból veit tudomást a világ folyásáról, ugyszólva semmit sem tud a katolikus társulati élet azon főnséges megnyilatkozásairól, melyek e héten Budapestén a Katolikus Kőr helyiségei ben lejátszódtak. Ez a mellőzés, ez az ignorálás, ez az agyonhallgatás a legjellemzőbb bizonyítéka annak, hogy a liberáliszmus mennyire érzi egyetlen és oly hatalmas ellenfelének oroszlátkörmeit. Ezek az ő fegyvereik velünk szemben. Agyonhallgatnak, ha lehet, ha pedig kénytelenek belénk botlani, olyantormán teszik, mint a Budapesti Hirlap cselekedte a tegnapi számában. Ez a híres lap ugyanis, mely annyiszor szokta fitogtatni, hogy érzékkel bír a katolikusok ügyei és érdekei iránt, a tegnapi napról nem tartott érdemesnek egyebet a följegyzésre, minthogy Prohászka Ottokár beszélt a keresztény szövötteketről, illetőleg a Náthánokról és Jakabokról.

Azt, hogy a beszéd tomboló lelkesedést keltett a hallgatók körében, mert szebbnél-szebb, életrevalónál-életrevalóbb eszméket fejtegetett, a t nem tartotta érdemesnek feljegyezni, mert hátha akad, a ki elfogja olvasni és megszívleli azokat az ígéket, melyekben egy nagy gondolkozó olyan dolgokat feszeget, a mi a liberaliz-

mus alatt fölégetné a salajt. Agyonhallgatni, kigunyolni, olyan oldalról állni, oda mindent, hogy gyűlöletessé tegye az egész akciózt az érdeklődők szemében, ez a célja a liberáliszmusnak. Ezzel harcolt és mondhatjuk sikerrel is harcolt a katolikusok ellen.

Hányan vannak, a kiknek lelkében lángalobbant a lelkesedés szalmatüze, mikor vallásunkat és intézményeit durva, piszkos kézzel illetve a liberáliszmus. Hányan vannak, a kiknek lelkét megillette a nép nyomora, a mindenünnen tornyosuló veszedelmek, a ki látta, hogy tennünk kell, ha hazánkat, nemzetünket a veszély torkában oltalmazni akarjuk. Aztán jött az ellenég a jóbarát álarca alatt, sugott fülébe mézes-mázos szavakat, altató dalt, a mely kioltotta a fellobbant lelkesedés tüzeit.

Ezért van az, hogy az összetartás hiányzik bennünk, hogy szét vagyunk szórva, hogy olyanok vagyunk, mint az oldott kéve; még azok is, a kik őszinte hivei a katolikus ügyeknek, széthuznak, a katolikus öntudat megtestesését más és más uton keresik, mindig messzebb és messzebb kalandoznak, míg végre a közönbőség és kételyek ködében örökre elvesznek, elvesznek a katolikus ügyre, de elvesznek önmagukra nézve is.

Pedig ki merné tagadni, hogy nekünk ütött az óra, a cselekvés órája. Hány

helyen már ugyis elkésve érkezünk, hány helyen kell emberteletti akadályokkal küzdeni, a hol csak Isten segíthet. Azokból a szavakból, melyek a nagygyűlés kitiñő szonokainak ajkairól elhangzottak, kicsilámlott a remény, akadt szó a mely a küzdelemben a siker babéját említette, de hallatszott ott és pedig nagyon gyakran a keserves panasz hangja, hogy lanyhák, lust k vagyunk s ennek köszönhetjük csupán, hogy többlet kivivnunk nem sikerült még. Micsoda erő lakik ebben a 9 millió katolikusban, mely e hazát lakja s bizonybizony, ha kiválogatnánk a jó ügy barátait, aligha több nem kerülne a másik táborba, a kerékakasztók, a sülyesztők táborába.

A nagygyűlés megmutatta, hogy mennyire haladtunk. Láttuk erőinket, láttuk gyengességünket. Tudjuk, hogy körülbelül 700 katolikus-kör alakult hazánkban és a keresztény fogyasztási és hitelszövetkezetek száma 300-ra tehető. Nagy szám ez, nem szabad kicsinyelnünk, hiszen mindez csak pár esztendő munkája, 10 év előtt minderről csak álmodni sem mertünk.

Körülbelül 300 vezető egyéniség jelent meg a nagygyűlésen az ország minden részéből. Ezek mind magukkal viszik a látott és hallott dolgok tapasztalatait, hogy mintegy megtermékeuyítő kovásza legyenek a katolikus egyveti és szövöttezeti életnek széles e hazában.

A liberáliszmus fél, kimutatta a foga-

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCZÁJA.

A jövő század almanachja. *)

Üdvölet a kortársaknak, akikkel szépen beleusznak az új évszázadba. Szokjunk hozzá, hogy egy-két hónap múlva a XX-ik század emberei leszünk, mi nyitjuk meg a jubiláris évet s a tegnapi csak így fogunk beszélni: „Emlékszel-e arra, amit neked a múlt században mondtam? Az ilyen ugrás az 1800-ból az 1900-ba éktelenül furcsán fog hatni. Ugy fogjuk magunkat érezni, mint az a hívő budhista, aki épen tízedszer születik újjá, miután lelke, az ő hite szerint átvándorolt virágon, sziklán, állaton, növényen.

Feledni még sem fogjuk soha, hogy voltaképpen a XIX-ik század gyermekei vagyunk. Ezer szál füz minket ahhoz a mult-hoz, belöle vettük husunkat és vérünket. Belöle szivtuk egész kultúránkat. Nem szakithatjuk el magunkat tőle, mert minden gondolatunk vissza fog minket vezetni a multba. Vannak hidak, amelyek lehe-

*) Almanach az 1900 évre. Szerkeszti Mikszáth Kálmán. Egyetemes Regénytár XV. évfolyam IV-V. kötete. Singer és Wolfner kiadása. Ára diszkótésben 1 frt.

tővé teszik a mi mult századbeli időnkbe való visszasetálgatást. A legszebb és legfényesebb ilyen hid a mi művészetünk és irodalmunk. Ez ar irodalom nem érzi meg azt a percet, amelyben az óramutató december 31-én éjfékor beleszökik az új századba. Ez az irodalom, mint lassan alakuló, fejlődő organizmus megmutatja nekünk, hogy mennyire ugrás nélkül sétáltunk át a két ikszes új időkhöz. Az írók tükörkészítői a jelennek. Ha szépen egybegyűjtjük, a legjavát annak, amit a költői lelkű emberek papírra vetnek, megkapjuk a mi korunk híu fotográfiáját. Ez a fotográfia fog minket emlékeztetni arra, hogy nincs különbség 1900 január elseje és 1899 december 31-ike közt.

Egy ily tükör van előttünk: a Mikszáth Kálmán szerkesztette 1900-as Almanach, amely mindenkor újévi látogatója a Singer és Wolfnerék híres „Egyetemes Regénytár“-ának. Belöle a modern Magyarország írói szólalnak meg, nem valamennyi, de az elbeszélő mesterek válogatott java. Maga a szerkesztő, irodalmunk becses disze, kétszer is elmondja a fényes kis kötetben az ő elmés és törüllmetszett magyar históriáit. Ki ne ösmerné a Mikszáth-stílust, amelyet olyan diadallal ültettek át a külföldi irodalmakba is? Hát a vezér serege, a jelesek egész sora! Tizenöt finom, mesterien készült novella, ötletes rajz,

genrekép, elbeszélés, rajz és humoreszk sorakozik egymás melé, az irodalmi Magyarország minden specialitása. Hányféle temperamentum finom játékaiban gyönyörködünk a kötet 270 lapján! A humor mesterei közt megint csak Mikszáthot kell itt megemlítenünk, aki „A samár sine curában“ című eredeti zamatu finom magyar képet vet papírra. Murai Károly eladomázik mulatságosan egy kisvárosi úrról, aki véletlenül világtörténelmi hössé kezd átvédleui a szemünk láttára. Gárdonyi Géza az erdélyi csöpp kis fürdő gazdálkodásáról tíz esetvonással frappáns képet fest. Szomahazy István a fővárosi leány türdökalandját írja meg és fényesen bebizonyítja, hogy a bakis-álmok ropantul helyhez kötött hiúságok. Hevesi József messzi regyogó útra visz minket: A Capri-szigetbeli kék-barlangba, amelyben egy érzelmes kaland születik meg. Lovik Károly viszont a havasok közt kószál és novellát ír a hegymérő mérnökökről, akik a világtól elvágyva ösemer életet élnek. Látnivaló, hogy az Almanach változatosan mutatja be az életvásárt. Beniczkyné Bajza Lenke még messzibb sétára kísér Angliába, ahol egy megtört szív szomorujátéka játszódik le egy templomban. Egy darabka Páris nyilik meg Malonyay Dező piktornovel-lájában, egy csöpp yankee-világ Szikra kapri-

STEININGER SÁNDOR divat-, vászon- és fehérnemű üzletében a legdivatosabb őszi és téli **kelmék**, kitűnően mosható francia pargetok nagy választékban, rendkívül olcsó árakért **szerezhetők be**. Kész női és gyermek felöltők, szürme és szövet gallérok, remek választék és feltűnő olcsó árakért szintén **Steininger Sándor Székesfejervár, Nádor-utca 2. számú üzletében kaphatók.** (Polák cipész átellenében.)

250. — 11

Mai lapunk 8 oldal.

fehérét. Gyalázkodik, gunyolódik, ferdit, vagy hallgat. Ez legbiztosabb hőmérője, hogy a mi akcióink sikerre vezetnek, s hogy reménnyel tekinthetünk a jövőbe.

Szövetkezeti kongresszus.

A keresztény szövetkezetek kongresszusa e hó 9-én folyt le a fővárosban. Mint jelentékeny szövetkezeti esemény, ez a kongresszus több szempontból érdemel kiváló figyelmet. Magából a kongresszus külső képéből konstatálni lehet, hogy ezekben a szövetkezetekben a nép, a vidéki kisgazda és középiparos osztály ma már élénk és tevékeny részt vesz. A mi arra mutat, hogy a szövetkezeti eszmében rejlt gazdasági és szociális erőt mind szélesebb és szélesebb körökben ismerik fel. Védelem és erősítés kell a gyenge, annyi kisértés és annyi veszedelem közt élő népek, a mit legcélszerűbb módon a szövetkezeti alakulás ad meg. A keresztény szövetkezetek vezérei, buzgó munkásai a kongresszuson arról is bizonyosságot tettek, hogy ebben a munkásságban egyáltalán nem akarnak politikai célokat mérvadókul tekinteni, sőt a politikát egyenesen kizárják a tisztán gazdasági és társadalmi irányzatú akcióból. Ez a körülmény bizonyosan hozzájárul ahhoz, hogy a szövetkezés ellenségei, akik igazi merkantilizmusra törekvők a szövetkezeti mozgalmakba minden mellékes célt belemagyarázni, ezen szövetkezeteket tisztán a gazdasági mozzanat szerint ítéljék meg. A fődolog mindenesetre az, hogy a szövetkezeti alakulás szabad alapon, anélkül, hogy az államszocializmus volna hivatása a szövetkezésnek s kényszer dolgoznék abban, a kapitalizmus ellenében egyedüli védelme a népek. És ez a meggyőződés ma, mikor annyi küzdelem, olyan kitartó munkásság árán a szövetkezeti eszme ebben az országban hat, alkot és gyarapít, napról-napra szélesebb körökben foglal helyet. Védelme ez a szomorú gazdasági viszo-

cióz novellájában. Élettől sugárzó magyar novellák és rajzok, közvetlen kis mesterművek a Herczeg Ferencz, Gyarmathy Zsigáné, Benedek Elek, Sebők Zsigmond, Lőrinczy György, Bársony István elbeszélései, színes és művészi képei a mi magyar jelenünknek. Az Almanach tizenöt mozgó tükörben sűrű felénk a világ ragyogó, hangulatos, vidám és szomorú képeit: világok nyílnak meg előttünk, amelyeket sorra egymásután bensős megszeretünk. Jó uti portéka, gyönyörködtető és finom, arra az utra, amelyet most megteszünk az új század felé.

Egy kiz izelítőt adunk a pompás kötetből, tessék megkóstolni. A Mikszáth Kálmán előszava álljon itt, amelylyel a kötetet bevezeti:

ELŐSZÓ.

Képzeltbeli miniszterek.

Küzel egy negyedszázada szántom már a fehér „kutyanyelveket“ mint író és mint hírlapíró. Nem bírom magamat egészen odaadni az egyiknek. Ugy vagyok, mint Apaffy Mihály, kinek kétféle imádságos könyve volt s ha azt látta, hogy siket füleknak beszélt fölfelé az egyikből, a másik vasánap elövette a másikat.

De vagyunk így többen, az a baj, hogy sokan, egyszer írók, egyszer újságírók. Egy része kedvtőlésből, de leginkább azért, mert az egyik civilista nem elegendő. Pedig a két foglalkozás közt nagy a különbség.

Az író a halhatatlanságnak dolgozik, a hírlapíró a holnapi napnak, de a holnapi nap bizonyos, a halhatatlanság bizonytalan. Az író kétségkívül souverain a fantázia birodalmában s alakjai sorsát maga intézi, megházasítja vagy lefejezti őket, a mint neki tetszik, hatalma nagyobb az angol parlamenténál, mert ő fiúból

nyok sulya alatt verejtékező népek, amelyet a közigazgatás, az adórendszer ferdeségei szintén gátolnak a gyarapodásban. A szövetkezeti mozgalom terén napról-napra megnyilvánuló újabb események egytől-egyig amellel bizonyítanak, hogy a gazdasági revindikációnak, a szociális oltalomnak a leghatalmasabb eszközt ennek az országnak a szövetkezés buzgó apostolai teremtették meg.

A gyűlést Zichy Aladár gróf nyitotta meg, örömmel üdvözölve a szövetkezetek képviselőit a tett mezején. Mert a szövetkezés terén a pusztá jelszó nem elegendő. Egyesülni kell az egyesek és összesség érdekében, de különösen a kis emberek, a kisgazdák, a kisiparosok érdekében. Az elszegényedett, elsatnyult fölmives osztályt kell felszítani, mert ezek teszik a nemzetet. Az első lépés ez irányban olcsó hitel szerzése és a togyasztásnak szövetkezetek útján való szervezése.

Az éljenzéssel fogadott megnyitó beszéd után Gyürky Ödön titkár bemutatta Vaszary Kolos bíboros-hercegprímásnak és Samassa József egri érseknek leveleit, a melyekben kimentik elmaradásukat.

Majd dr. Prohászka Ottokár lépett az előadói asztalhoz, hogy a keresztény szövetkezetekről tartson előadást.

Hogy beszéde milyen nagy tetszést aratott, bizonyítja, hogy Rakovszky István orsz. képviselő mindjárt azt is indítványozta, hogy az elhangzott beszédet nyomassák ki s küldjék szét az összes szövetkezeteknek.

A második előadást dr. Galanthai Nagy Sándor tartotta a németországi szövetkezeti központokról, ismertetvén azok szervezetét.

A keresztény szövetkezetek országos központjának eddigi működéséről szóló jelentés meghallgatása után az elnök a gyűlést berekesztette.

„A közigazgatás rendezése.“

Czéh Antal úrtól, az egyik előző számunkban ismertetett könyv szerzőjétől, a következő sorokat kaptuk:

Tekintetes Szerkesztő úr!

Beres lapjának 119. számában a fenti címmel szives volt munkámmal meglehetősen terjedelmű cikkben foglalkozni.

is csinálhat leányt, a hírlapíró ellenben a való életben dolgozik. Őti vagy emeli az élő embereket, de egész korlátlanul még se bír a sorukkal, mert a legmaróbb cikk se türi el a csontját senkinek.

Az újságírónak ingyen jegye van a vasúton, a poétának ingyen lova van, — a Pegasus. Valóságos király ő, mikor a hátán ül. Csak mikor leszáll róla, akkor kicsiny és boldogtalan. De hát minek száll le? Hja, mert kell, mert épen a boldogtalanság az a rét, a hol a lovascska legelni szeret.

Igy folytathatnám a különbségeket a két foglalkozás közt, felsorolhatnám azokat a kedves bohóságokat, a melyekkel a mi fekete kenyerünk körül van cizfrázva, a fejedelmi többlest és a különféle praerogatívákat. De minek? Az olvasó már ebből is láthatja, hogy a fantázia országa és az ugy nevezett „hetedik nagyhatalom“ különböző szélességi fok alatt fekszik, elűtő éghajlati viszonyokkal s hogy egy kalamárisból igazítani a kettőt talán sok is egy embernek.

Hát persze sok, de nem lehetetlen. Terintgettét, tart az ember magának a két képzeltbeli országra, képzeltbeli minisztereket... ez az egész. Nekem magamnak is két ilyen fizikóm van, egy irodalmi- és egy újságminiszter. Ezek keresik ki a témáimat, propositiókat tesznek, intrikálnak nálam egymás ellen, kontrakarírozák egymást s beletanácsolnak egyik vagy másikkal a dolgaiba, azonfelül dicsérik a szakmájukat.

Az újságminiszterem így szól:

— Nincs nagyobb boldogság, mint súlyos argumentumokkal összerombolni egy hatalmas embert.

Az összes lapok közt, melyeket eddig olvastam, becses lapja foglalkozott még eddig legrészletesebben, s legtöbb figyelemmel, miből következtetni lehet, hogy munkám felett elméledett is. Ezért első sorban az én csekélységem figyelemre méltatásáért, másodsor azért, hogy közügyünk ítélte a munkát, kiváló köszönet illeti meg, mit is ezennel igen szívesen tolmácsolok. Abból pedig, hogy munkámmal ugy foglalkozott, mint a cikk terjedelme mutatja, még az is következik, hogy nem a sablonos fölülesség, hanem a közérdek előmozdításának törekvése tanyázik a szerkesztőségben s ennek folytán a „Fejérmegyei Napló“-ban.

Ezeket, mielőtt a dolog lényegére térek, el kellett mondani, mert különben az egyszeri asszony sorsára jutok, kinek könyökén akaródzott ki a mondkájja.

Munkámról ismertett közlemény kevésbé lényeges és lényeges tévedésekben leledzik. Ezekkel külön-külön foglalkozom.

A kevésbé lényegesek: a munka ára 3 frt, — 6 korona — kapható egyedül nálam, Baranya Lancsukon akként, hogy a postaköltség is a megrendelő; nem mint a közlemény hozta: „3 korona Pécs.“

A közlemény szerint elméleti téren mozgok, a sorok közt pedig azt is tudtára adja az olvasónak, hogy a falsi életet, közigazgatást gyakorlatilag nem ismerem, mert mint városi tisztviselőbe a falsi közigazgatás agendáján csak elméletileg kerültek belém. Ez lényeges tévedés; mert 1883. óta közigazgatok falun, több község közigazgatását, egy a járási megyei közigazgatást gyakorlati működéssel sajátítottam el, követvén ezt az elméletivel.

A gyakorlati élet minden mezejét végig tapasztaltam; ismerem az utolsó falusi baktertől fölfelé a községi tényező jog- és kötelezőségi körét; tudom mit kellene s mit lehetne egy-egy közigazgatási tényező s tényleg mit tesz; ismerem a községek fejlődésére, hanyatlására szolgáló s külső erőket, egy szóval apróra ismerem a községeknél mindent. Munkám megírásánál nem az elméleti, hanem a gyakorlati ismeretem dominált; ez az oka annak, hogy tölem kitelhetőleg felsoroltam mindazon erőket, melyeknek közrehatásával a közigazgatás szekerének egyenes mozgását reményelem.

Ma nap a közigazgatás csak névleg az, a minnek tönyleg kellene lennie, mert sem alak, sem anyagi jogában nem érvényesül; de mert a nagy beteg csak successive lehet és szabad talpra-

— Ugyan menjen! Szilágyi az állítja, hogy a legsúlyosabb vezércikkünk többet nyom a mázsálon egy szunyog teste.

A szépirodalmi miniszterem így szól:

— Semmi se ér fel az alkotás gyönyörűségével. Scott Walter egyszer így kiáltott fel: „Ha szép leány kell, irok magamnak egyet.“

— Hja, az Scott Walter volt! Lásd Jókai már nem tartotta elegendőnek.

Csak képzeltbeli miniszterek ugyan, de azért mégis megvannak bennük a valóság miniszterek rossz tulajdonságai s már néhányszor estem áldozatul annak, hogy egymás rovására törekszenek érvényesülni. Itt van, hogy meszebb nem menjek, a „Kis primás“ című regényem. Egy helyütt ugy kavargó a mese, hogy egy névtelen mesés ifjút nemességére emeli, I. Mátyás király s minthogy a situáció, a melyben a jutalmazandó vitézi aktus történik egy most élő nemesi családnak nevéhez vágna a legjobban, a jelenlevő újságiniszterem, a kinek mindig vannak protegálni való emberei, a Nemzeti Kaszinóban és egybeült és a ki bomlik egy kis aktualitásért, hozzáad hajlik s azt sugja, vegyem csak bátran az illető most szereplő család nevét és előnevét, így még sokkal érdekesebb lesz a történet. Ugy is lett. Persze gondoskodtam, hogy legyen hozzá földterület is; ugy egész gavallérosan, egyik folyótól a másikig.

Hát jól van, egyszer csak kapom a levelet az illető család tagjaitól, kik közt egy magas udvari tisztviselő és egy igen kiváló politikus is van. Irják, hogy már ők is halottak valamit harangozni a családnak e dicsőteljes eredetéről, sőt több mint félszázad óta kutatják, kergetik az erre vonatkozó kutfőket,

gatásunk az egész ország 63 vármegyéjében 7.000.000 irába kerülhet csak.

Ezekből a számokból bárki is meggyőződhetik, hogy nagyon is realis alapon áll munkám tervezete; mihez járul még az, hogy a költség hatványozottan kevesbednék, ha az önkormányzati testületek, községek önkormányzati jogoknak birtokába juthatnának. De mert erre vonatkozólag észrevétel még nem tétetett, most erre kiterjeszkedni nem akarok.

Mindezekre az a megjegyzésünk, hogy mi a szerző által tervezett javaslatokat nem rosszallottuk, sőt inkább „paradicsomi állapotoknak” mondottuk. Azt mondottuk, hogy a tervezet nálunk jelenleg kivihetetlen s ezen állításunkat most is fenntartjuk, mert először nincs pénz, másodsor nincs meg a szükséges szellemi erő.

A szerző által most felhozott közigazgatási speciálistákra megjegyezzük, hogy ilyen speciálistákat minden községben alkalmazni nem lehet, mert pl. próbóbálon egy gégeorvos, aki mással nem foglalkozik mint gégegyógyítással, Mágocson letelepedni, majd meglátna a szerző, hogy egy hét alatt ugy elpárologna onét, hogy hírét sem hallanák, mert nem hisszük, hogy paciensekre tudna szert tenni. Ép így van a közigazgatási speciálistákkal, mert minden egyes község egy ilyen speciálistát kellőleg foglalkoztatni nem tudna, annak ott dolga vajmi kevés akadna, vagy legalább is nem annyi, hogy azért érdemes volna tartani, azt pedig, hogy 4-5 községből egy kör alakíttassék, a közügyre határozottan károsnak tartjuk, mert hát az a községi körjegyző csak minden 4-5-ik nap tudna a községben megjelenni s akkor is a nap egy jó részét utazással kellene töltenie, egy részét az utazás fáradságainak kipihenésével s csak a megmaradt részét a napnak tölthetné munkával. No meg hát a gyakorlati közigazgatás megkívánja, hogy az a tisztviselő a működése körében nemcsak a legsajátosabb viszonyokat és apróbb-cseprőbb bajokat ismerje, de megkívánja azt is, hogy magukat az embereket is jóformán személyesen

hányhatnák a mellékágak, hogy az eltított drága gyűrű az én ágamban kallódott el.

Gondolhatják, hogy ez az eset is mélyen bántott és most már beláttam a gyökeres intézkedések szükségét. Rögtön behittam a két miniszteremet, elmondtam nekik a fentebbi három esetet.

Lássák az urak, önök nekem sok bajt csinálnak azzal, hogy egyik a másiknak a reszortjába beleszól és én aztán összekeverem a dolgokat. Vegyék tekintetbe, hogy csak olyan eseteket hoztam most föl, a hol mi adunk valamit az embereknek, de hátha olyan esetekre gondolok, ahol elveszünk valamit az emberektől? Ez, uraim, egyenesen a forradalomra vezetné én ellenem.

Ezeket előre bocsátva szigorúan meghagytam, hogy ezentúl, mikor az egyik miniszter nálam van kihallgatáson, a másik ne merje az orrát beütni a kabinetembe.

Ők maguk is helyeselték ezt (a minthogy ők még sohasem helytelenítettek semmit) s kimondtuk közös egyetértéssel a következő rendszabályt:

hogy költött dolgokhoz a regényekben nem szabad élő embereket állítani; s hogy élő emberekre az újságokba nem szabad költött dolgokat feltűzdelni.

Miközben Kálmán.

* Előszavaimat rendezerint Katanghy Menyhért igen tisztelt hírlapíró és képviselő társamnak szoktam beküldeni meghíralás végett. Az idén a nevezetes hónapja még júnus idők családja körében, oda küldtem tehát a fentebbi apróságot, melyet a következő levél kíséretében kaptam vissza:

ismerje — már pedig így ezt egy embertől kivánni nem lehet. Ha pedig ezen követelményeknek az a közig. tisztviselő nem tud eleget tenni, akkor lehet az akármilyen közigazgatási speciálista, többet fog érni nála a kisbíró is.

Végül még csak azt jegyezzük meg, hogy tökéletesen egyetértünk szerző azon állításával, hogy a mostani közigazgatás bizony csakis a négerállamotokat elégíthetné ki s nem is kellünk a mult czikkjében a mai állapotok védelmére, sőt kívántuk azok gyökeres megjavítását, de egyelőre olcsóbban, mert annak a sok speciálistának az a hét millió forint nehezen lenne elégséges.

UJDONSÁGOK.

— **Személyi hírek.** *Klotild* főhercegnő tegnap Bécsből visszatért Alesuthra. — *Fülöp* orleáni herceg tegnap reggel nejével, *Mária Dorottya* főhercegnővel, Alesu-hra érkezett. — Dr. *Steiner* Fülöp m. püspök ma Budapestre utazott.

— **Erszébet királyné emléke.** Az a lelkes fáradozás, mely az egész országot áthatva, dicső Erszébet királynénak áldott emlékére Budapesten templomot kíván emelni, tegnap fényes, nagyszabású gyászünnep rendezésében nyilatkozott meg. A gyászünnepet az Örökimádás templomának központi gyűjtő bizottsága rendezte. Az egyetemi templom gyászbaborított falai közé diszes, nagy társaság gyűlt össze tegnap délelőtt. Ott voltak többek között Fejérváry Géza báró, Wlassics Gyula, Hegedüs Sándor, Cseh Ervin miniszterek, Mihályi, Császká érekek, Fehér ipoly főapát, Wolafka v. püspök, Pallavicini Edéné ögrófné, a hölgybizottság elnöke, gróf Károlyi Sándorné, gróf Károlyi Erszébet, Sztáray Irma grófné, a királyné volt udvarhölgye, Zichy Nándor, Hunyady Imre. Szapáry Gyula, Szapáry István grófok s

Tisztelt barátom!

Neked körülbelül igazad van, ámbár én jobb ideált adhattam volna kölcsön, ha kértél volna. De jól tetted, hogy nem kértél. Csunya asszonytól csókot, szegény embertől kölcsönt ne kérj, mert eldicsek-szenek vele.

Az esetet azonban mégis közlöm, bővebb kiszínezésére annak, mennyire érzékeny a magyar közönség, különösen a nyomtatott betűvel szemben. Ezek, barátom, nemcsak, hogy megsértődnek, hanem valóságosan várják, szeretik a sértést és úgy keresik a betűerdőben, a hogy a gombát szokás.

Hallgas csak meg. Te jól ösmerted Grünwald Bélát és szeretted. Hiszen említed is az előszóban, — épen azért jutott eszembe a dolog.

Hát egyszer évek előtt bemegegyek a Házba. A folyosón szembe jön velem Grünwald Béla neheztelő arcczal.

— Mit vétettem én a lapotoknak? — kérde színéből kikelve. (Tudod milyen érzékeny volt.)

— Talán megbántott a lap? — tudakoltam megijedve.

— Szép! — mondá dühösen. — Vérg sértitek az embert.

— Ohó! Becsületemre mondom nem tudok róla. De megparájluk, a hogy lehet — feleltem, a lapot kihuzva a zsebemből. — Hol van? Mi van? Mutasd meg kérlek!

— Olvasd csak el a vezércikket.

Átfutottam mohó szemekkel, de sehol sincs benne a Grünwald név, aztán olvasni kezdtem a tartalmát, hát arról szól, hogy a vitt r. r. t. valóságosan előre haladt és elposványosodott, ideje volna abba hagyni, a jó szónokok úgy is elmondták nézeteiket

az előkelő társaságból még igen sokan. Tíz óraker megérkezett *Izabella* főhercegnő-asszony Szmrécsányi lovassági táborokkal, *Frigyes* királyi herceg udvarmeszterével, utánuk *József Agost* királyi hercegnővel, a feleségével. *Augusta* királyi hercegnővel, *Kotz* báró lovassági tábornok kíséretében. A szertartást *Császká György* kalocsai érsek végezte. A papnevelő-intézet rekviemet adott elő, Perosi mise részével, majd Egressy gyászadal énekelte. A templomi közönség a gyászmise után a katolikus kör disztermébe vonult, a hol *Vaszary* Kolos bibornok hercegprímás a könyvezésig megilletődött hangon, remek szónoklatban emlékezett meg Erszébet királynéről. Beszéde a magyar nőnek költői szárnyalásu magasztalás. A dicsőítés hangján emlegette a magyar hölgyek hagyományos jótékonyágát, mely a történelmi tradíciókhoz hiven most a Örökimádás templomának megalakításában buzgólkodik. Végül *Wolafka* Nándor v. püspök, debreczeni prépost-plébános tartott lelkes, buzdító előadást a legmúltóságosabb oltári szentség örök imádásáról. Jóval tizenkettő után ért véget a magasztos gyászünnep.

A Örökimádás temploma vidéki bizottságainak elnökei, kik a délelőtti gyászünnepre nagy számmal sereglettek a fővárosba, tegnap délután 4 óraker értekezletet tartottak a Budapesti kath. kör disztermében. Az értekezleten ögróf *Pallavicini* Edéné elnökölt, ki meleg hangu lelkes beszéddel nyitotta meg az ülést, köszönetet mondva azoknak, kik az Örökimádás temploma eszméjét oly lelkesedéssel karolták fel. Ezután *Gyürky* Ödön titkár tette meg összefoglaló jelentését a vidéki bizottságokról. Eddig 44 egyében és 8 városban alakult meg a vidéki bizottság s már több mint 30.000 forint gyűlt össze, ugy, hogy a templom céljaira együtt levő összeg ma már meghaladja a mástélszázezer forintot.

heteken át, a mi csiripelés ezentul eshetik, az nem ér már egy hajító fát sem.

— De hisz ebben egy betű sincs ellened.

— Ugy? — kiáltott fel és a tisztá fényű kék szemében harag égett, — de most már fordíts a másik oldalra és olvasd el az entfílet-t.

Elofvastam azt is; az állt benne, hogy szólásra még főlvannak jegyezve: Remete Géza, Nagy Pál, Vass Pál, Szabó Pál (szóval egy csomó ismeretlen név) . . . és Grünwald Béla.

Feszült várakozással tekintett rám, hogy mit fogok mondani. Mikor föleltem a szeméimet a lapból, láttam az orczámpái rezgését.

— Nos?

— Hát semmi — feleltem. — Egy egyszerű hír. A szónokok nevei leirva az elnöki kathedra fekete táblájáról. No, ebben csak nincsen sértés! Ezt akárkinek megmutathatjuk.

— Jó, — pattant fel keserűen — de most már kombináld össze a kettőt!

Erre aztán elnevettem magamat.

— Már bocsásd meg, kérlek, de kombinált sértéseket nem honorálunk.

Igy jártam meg Grünwaldal. Pedig ő legokosabb embereink közül való volt. És mégis ő találta ki a kombinált sértést. Hát hallottál ilyet? Ebben az országban! Pláné a ház folyosóján, a hol olyan bőven teremnek igazi sértések. De nem elég. Az emberek telhetetlenek, barátom. Becsületemre mondom, nem elég nekik. S mint a halakát szokás, mesterségesen is szeréneik tenyészteni a sértéseket. Különböni minden mindegy. Küldj postafordultával tizenkét pakli hélévát kártyát.

Menyhért.

A jelen volt elnökök ezután megbeszélték a további gyűjtés módzatait. Több fontos indítványt fogadtak el. Az értekezletet ezután Zichy Nándor gróf lelkes szavakkal zárta be.

— **Gróf Cziráky Jánosné emlékezete.** Kegyeletes és szép dolog a halottakról megemlékezni; de elhunyt nagyjainknak emlékét ünnepelni — kötelesség. Gróf Cziráky Jánosné áldásos életében annyit használt a katolikus hitélet feldőlésének, hogy méltán tiszteljük azok között emlékét, akik frászolgáltak a halhatatlanság babéjára. A hódoló kegyelet kötele adóját akarja leróni az Erzsébet királyné emlékére emelendő Örökimádás-templom központi bizottsága és a budapesti Központi Oltáregyesület, midőn megboldogult érdemud elnöke: gróf Cziráky Jánosné emlékére ünnepélyt rendez vasárnap délelőtt 11 órakor a Katolikus Kör dísztermében (Molnár-utca 11. szám). Ez alkalommal dr. Steiner Fülöp székesfejérvári megyéspüspök fogja tartani az emlékbeszédet. 12 órakor pedig mise lesz az Angol-kisasszonyok templomában.

— **A központi kath. egyleti házra Szuborits Jenő kanonok öt részjegy után 250 forint lefizetett.**

— **Jótekonyság.** A helybeli jótekonyság nőegyesület a szegénysorsu iskolás gyermekek részére az évenként szokásos téli ruha kiosztást 1899. november 18-án délután 3 órakor, a polgári leányiskola vizsga termében tartja meg.

— **A térzené.** A honvédeknek ezentul, szerda délután helyett, míg az időjárás kedvező marad, vasárnap délelőtt 11—12-ig játszik a Zichy-ligetben.

— **Csendőrök harca egymás közt.** Csányi József nádasd-ladányi csendőrörsvezető és Vajai János csendőr tegnap Sár-szent-Mihályra mentek, hogy ott egy tolvajt letartóztassanak. A keresettet sikerült is elcsipniök, de mivel az idő már lassacskán az éjszakába fordult, elhatározták, hogy az éjszakán át vigyáznak rája s csak másnap reggel kísérik tovább. A község-házán tanyát ütöttek s úgy esti 9 óra tájban az örsvezető pihenni küldte Vajait, azzal a megjegyzéssel, hogy éjjelig aludjék, ezután pedig majd váltsa fel őtet az örködésben. Tíz óra felé az örsvezető fölkereste a csendőrt, hogy a börtön kulcsát elkérje tőle, de nagy meglepetésére azt még mindig virrasztva találta. Figyelmeztette a lefekvésére, mit azonban Vajai keken megtagadott. Az örsvezető ekkor kijelentette, hogy mivel szolgálati parancsát teljesíteni vonakodik, másnap följelenti a parancsnokságnál. Vajai ekkor fölkapta fegyverét s az örsvezetőre lött, ki a lövés elől félreugrott és szintén fegyvert fogva Vajait vette célba s azt nyakán megsebesítette. A második lövés eloltotta a lámpát s most a sötét szobában folyt a lövöldözés tovább. Vajai ezután még öt lövést tett az örsvezetőre, ki vértől elborítva a szomszéd szobába menekült. A megvadult csendőr ezután eltávozott a község-házából s Szabó Andor urhidai molnár kocsiján Székesfejérvárra vitette magát, a később magához tért örsvezető pedig az esetről táviratilag tett jelentést a székesfejérvári csendőr-szárnyparancsnoksághoz. Vajai most a katonai csapatkórházban fekszik.

— **Tilos a verbuválás.** A belügyminiszterium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök f. évi 112.824/V.—c. szám alatti transvaali bur-angol háboruban való részvétel céljából szándékolto toborzások megakadályozása tárgyában következő körrendeletet adta ki va-

nyenyi vármegyei és városi törvényhatóság közönségéhez: A közös külügyminiszter urnak 1899. évi október hó 13-án 2631. szám alatt kelt átirata szerint némely napilapból arról értesült, hogy Ausztriába és Magyarországon a transvaali bur- és angol háboruban való részvétel céljából, önkéntesek toborzása szándékolatik. Minthogy Ausztria és Magyarország, a Dél Afrikában mostanában keletkezett bonyodalommal, illetve a délafrikai Transvaal köztársaság és a brit birodalom között dúló háborúval szemben a legszigorubb semlegességet kell megőriznie: az ily toborzások megtűrése úgy az egyik mint a másik háborút viselő fél javára, a nemzetközi jogilag megokolt semlegesség megszegése volna. Fölhivom ennél fogva a törvényhatóságot, hogy az ily toborzásokra csábító fölhevítéseket, illetve a toborzókat magukat, minden törvényes eszközzel akadályoztassa meg; s gondoskodjék arról is, hogy a szigoruan megőrzendő semlegesség megsértői példásan megbüntetessenek. A szigoru semlegesség megővése céljából, kiváló gond és figyelem fordítandó arra is, hogy fegyverek és löszerek a háború időtartama alatt, sem az egyik, sem a másik hadakozó fél részére, Magyarországból vagy az ország területén keresztül ne szállitassanak, s hogy a háboruskodó felekhöz való csatlakozás, az utlevélügyi körültekintő kezelésével is, a lehetőségeig megakadályoztassék. Budapest, 1899. évi október 31-én. A miniszter helyett: *Jakabffy*, s. k. államtitkár.

— **A Vörösmarty kör.** A jövő december hó 2-án, Vörösmarty Mihály születésének évfordulóján, délután 6 órakor felsolvasó estélyt rendez, melynek gr. Zichy Jenő felolvasása fogja kiváló érdekességét képezni. A gróf a mult évben tett ázsiai utazásáról fog felolvasni s a beutazott vidékről 200 vetített fényképet is bemutat.

— **Jóváhagyott alapszabályok.** A jenesi népkör alapszabályait a belügyminiszter megérősítette.

— **Az örszágut réme.** Egy izben már megemlékeztünk arról, hogy a csöri országon éjnek idején holmi kapczabetyárok garázdálkodnak, kik az arra haladók kocsiját gyakran megvámolják. Az egyiket a minap *Palkovics János* iszhaszentgyörgyi lakos szerencsésen elcsipte. Eppen hazafelé igyekezett, midőn az utászház táján észrevette, hogy egy nyomában settenkedő ember a lópokrócot akarja elemelni. Nosza rávetette magát s a megmarkolt emberben *Szilágyi János* szőlőhegyi lakosra ismert, kit most följelentett a székesfejérvári rendőrségnek mely Szilágyit letartóztatta s most esetséges büntársai felkutatására erélyes nyomozást indított.

— **Az özevgyasszony kaucziója.** *Antal Béla* kertészlegény házasságot ígért özv. *Mosdényi* Ferenczné székesfejérvári lakosnak, akinél pénzt sejtett. Ezer forintot akierült is az asszonytól házgondnoki kauczióra kicsikarni. A pénz azonban egy ügyvédnél volt letétben s hogy kézhöz kaphassa, Székesfejérvárról jegyese nevében táviratot küldött az ügyvédnek, hogy ez a pénzt fizesse ki. Ezért a csalásért a budapesti törvényszék tegnap *Antal Bélát* egy évi börtönré itélte.

— **Szinielőadás akadályokkal.** Megjegyezzük, hogy nem itt történt, hanem a fejérvári járás egyik falujában, hol a falu színe-java a mult vasárnap jótekonyszélu szinielőadást rendezett a nagyvendéglőben. A közönség zsufozásig megtöltötte az e célra díszesen fölbokrétázott ivószobát s a kiebíró ünnepiesen szorongatta kezében a meglepetésre szánt és télizöldből font babérkoszorút, hogy a legelső alkalmas pillanatban a hősön lábához helyezze. Már a csendre intő figyelmeztetés is elhangzott s a remélt gyönyörűségeket elfedező firhang szép lassan fölfelekedett emelkedni. A színpad azonban őrös volt. Eltelt egy perc, eltelt két perc, de csak nem mutatkozott senki. Lázadó moraj kélt a közönség tömött soraiban, néme-

lyek már a belépti díj visszafizetését kezdték követelni, midőn egyszerre vegyes hangok halatsztottak be az udvarról. A terem csakhamar kiürült, mindenki sietett megtudni a titokszéri zaj okát. Az udvarra érve, kinos megdöbbenéssel látták, hogy a szereplő művészek összegabajodva kizkődnek egymással. Némelyek azt hitték, hogy művészi fogyatkozásaik tudatában talán még egy próbát rendeznek idekűnn midőn azonban az egyik legény, névszerint *Lepsényi János*, egy karóval fejére mért hatalmas ütés által eszméletlenül terül el a földön belétták, hogy biz ez nem tréfa, hanem szörnyű való s a két vehemens támadót, *Csörgő* Ferenczet és *Lukács Istvánt* egyesült erővel ártalmatlanná tették. *Lepsényit*, kinek szerencsére csak jelentéktelen szerepe lett volna, egy vendégoldalra helyezve hazaszállították s az előadást egy kis rögtönzött szerepessélt nyomban megkezdtek. A többi már sablonos: taps, kihívás végül táncz kivilágos kivirratig. Melleleg megjegyeztük, hogy a második igeny harmadik figuráját egy kis váratlan incidens zavarta meg, de csak pillanatra, a mennyben a fönt említett verekedőket a helyszínén mejelent csendőrség táncz közben letaróztattatta.

— **Új postabélyegek.** 1900. évi január 1-ével koronaértékben számított új postaértékzikkéket hoznak forgalomba. És pedig, mint értesülünk, következő postabélyegeket adnak ki: 1 fillér, 2 fillér. Az egy filléres (1/2 kros) levélbélyeg csak kiegészítő jegy lesz. A 2 filléres pedig hirlapbélyeg marad. Ezenkívül lesznek 3, 4, 5, 6, 10, 25, 50, 50, 60 filléres; 1 koronás és 3 koronás postabélyegyek. Lesznek továbbá 6 filléres (helyi forgalom) és 10 filléres (tovább menő), zárt levelező-lapok. A nyit levelező-lapok belföldi forgalomban 4 filléres, választára szánuva 4—4 filléres postabélyegyekkel lesznek ellátva. Az 5 filléres levelező-lapokat Ausztriával, Bosznia- és Hercegovinával, Németországgal, Szerbiával és Montenegróval való forgalomban, a 10 filléres levelező-lapokat pedig a nemzetközi forgalomban fogják használni. Ezenkívül nyomtatnak kis- és nagyobb alaku 10 filléres levélbortéket. A szállítólevelek értéke megmarad koronákra átszámítva. Nyomatnak továbbá 10 fi léres postatakarékpénztári lapot és 62 filléres távirati lapot. A mostani bélyegyek és postaértékek egy ideig még forgalomba maradnak. Külön hirdetményben fogják közöztetni azt a határidőt, midőn a mostani bélyegyek a forgalomból teljesen kivonattak.

— **Ötödik magy. kir. osztályorsorsjáték.** Az előttünk fekvő sorsolási tervezet szerint az öt- osztályorsorsjáték első osztályának húzása november hó 16 17-én lesz és tisztelt olvasóinkat különösen figyelmeztetjük a Török A. és Társa budapesti cég hirdetéseire. Ezen általunk ismert céget azért ajánljuk, mert ez szigoruan pontos és vevőit legjobban szolgálja ki. Ugy látszik, hogy Fortuna istenasszony különös kegyével árasztotta el e céget, mert értesülésünk szerint ezen bankház eddig több mint két és fél millió korona nyereséget fizetett ki vevőinek. A nyeresmények száma nagy és a sorsjegyek árai az I. osztályhoz — a következők: egy egész 6 frt, egy fél 3 frt, egy negyed 1 frt 50 kr., egy nyolczad 75 kr. A ki tehát a szerencsének kezét akar nyujtani, forduljon bizalommal Török A. és Társa főelárusítókhöz Budapest, Váci-körút 4.

— **Földomlás.** Szabadbattyánban tegnap *Szabó József* paraasztlegény két fiatalabb suhanczcal földet ásni ment. Ásás közben a laza föld megcsuszamlott a fejük fölött s mindhár-mukat maga alá temette. A két fia könnyebb zuzódások árán kimenekült az omladék alól, *Szabó* azonban olyan súlyos sérüléseket szenvedett, hogy életéhez kevés reményt fűznek. Voltaképen nem is a földomlás okozta a legény nagyfő baját, hanem az a hatalmas kőszúrás, amely a mult vasárnapi búcsú alkalmával kapott verekedés közben. Ezt az esetet akkor

a többi résztvevővel egyetemben eltitkolta, nehogy a bíróság elé kerüljön, most azonban a szenvedett zuzodások következtében a mármár hegedésnek indult, meglehetősen elhanyagolt sebhez erős komplikáció járult, a mi, ugy lehet, a legény halálát okozhatja.

— **A hajtók és a puská.** Két fővárosi uri ember vadászatot a minap a *bicskei* határban. Dél-tájban ebédhez ültek künn a mezőn s ez alatt az egyik hajtó *Horváth József bicskei* lakos tréfából fölkapta az egyik vadász töltött fegyverét s társára, *Máté Jánosra* czéltott vele. Eközben a puská véletlenül elsült s a golyó *Máté* balkarjába furdott, ki vérezve rogyott össze. A vadászatnak természetesen nyomban vége szakadt s a súlyosan sebesült hajtót hazaszállították a lakására.

— **Vakmerő tolvaj.** Tegnap délután egy *Németh Jánosné* nevű elzüllött asszony tért be *Mayer Jánosné* alsókirálysor 19. szám alatti lakoshoz egy ital pálinkára. Míg *Mayer* a másik szobába fordult, *Némethné* összekapdosott egy esomó ágyneműt s azzal sürgősen kerekelt ki. A rendőrség azonban még tegnap este elfogta s egyelőre lakat alá tette, a kihallgatás után pedig átadják a kir. ügyésznek.

— **Aki fényesen szereti cipőjét,** az vegyen a világhírű *Fernolendt-féle* fénymazból (suviksz) mely a bőrnek pompás fényt ad, a bőrt, puhává és tartóssá teszi. Ezen kitiűő fénymaz allandóan friss minőségben kapható 2, 3, 5 és 10 krajczáros dobozokban *Lanyráj Gábor és Fia Bor- és Cipészeti cégek nagykereskedésében Jókai-utca 8.* Ugyisintén szines bőrcipők, lockbőr, kesztyűbőr *Schurrauer-cipőhöz* szükséges lakkok és krémek továbbá *Galoschnihoz* való *appretura* a legkitiűőbb minőségben raktáron tartatnak. — A legkitiűőbb orosz bőrkénőcs, mely a bőrt puhává és viaszossá teszi. 1 kilós bádogdobozban 70 kr., 1 kilós fadobozban 60 kr., ugyisintén 3, 5 és 15 kros dobozokban. — A leghíresebb bőrfénymaz (lakk), mely fekete lábbelik, lőszerszármok és kocsi-tetőkhez különösen ajánlatos, továbbá *putakénőcs, nyeregszappan bőrapretura* a legjutányosabb áron. — A legjobb 90 fokos denaturált *spiritusz* 1 liter 28 kr. — Vidékre naponta postai szétküldés.

Mezőgazdaságunk hanyatlása és a gazdasági körök vagy szövetkezetek.

Irta: *Vargher Tamás*

Kisbirtokosaink súlyos anyagi helyzetéről ország-szerte hangzanak a panaszok s általános az aggodalom azok esetleges tönkretutása miatt. Kisgazdáink szegénysége, nehéz anyagi küzdelme ölmeként mehezedik mindnyájunkra. Míg hazánk sok tekintetben és téren rohamosan előrehaladt s valóban bámulatra méltó sikereket ért el, addig mezőgazdasági téren napról napra hanyatlók. Hazánk elsősorban mezőgazdasági ország s fő jövedelmét nyers terményei képezik. Ott, hol a lakosságnak még ma is 75% a östermeléssel foglalkozik, nem lehet szó *industrialis tökéletességről, államról.* Tagadhatlan, hogy ugy a kereskedelem, mint az ipar terén óriásit haladtunk, de ezen látszólagos előnyök hatványozása miatt elhanyagolni és mellőzni hazánk mezőgazdasági érdekeit, a legnagyobb politikai botlás. Subvenzionálhatjuk, megkönnyíthetjük ugyan veresétes adóállé-*reikből* dédelgített kereskedelmünket és iparunkat, az a remélt és kitátsba helyezett tökéletességet azonban mindaddig elérni nem fogja, míg gazdasági válsággal küzdünk; más szóval: míg lábba nem állítjuk östermelőinket,

kik az ország fogyasztó közönségének is háromnegyed részét képezik.

Állami erővel fejlesztett iparunk ma még többre kerül, mint a mennyit jövedelmez s ugy vagyunk vele, mint az egyszeri csizmadia hamisított négykrajczárosával, melyek a hamisítónak darabonként egy hatosba kerültek *Ná-lunk* az egyedül számottevő, produktív gazdasági ág, a földmivélés és állattenyésztés, melynek piaci viszonyai a mértékadó gazdaságunk minden terrénján. Magyarországnak számottevő ipari kivitele nincs; sőt a belső ipari fogyasztást sem képes minden ágbán fedezni s így önmagától kitiűnk, hogy a mi magyar iparunk van is, az magyar anyagot, Magyarországnak dolgoz fel. Hazánk lakossága 17.5 millió; ebből 10.9 millió östermelő, 1/2 millió az értelmiség, 2.9 millió a kereskedő és iparos s 132 ezer ember katona és csendőr. Ezen rövid kimutatás is azt bizonyítja, miként már fentebb említém, hogy az iparcikkék vevőinek nagyrésze a lakosságnak 75% -át kitevő östermelők, a mit még az is bizonyít, hogy azon időben, mikor magasak voltak a gabonáarak, virágozott a kereskedelem és ipar is.

Ezen rövid bevezetéssel csak azt akartam bizonyítani, hogy mennyire szükséges és okadotolt nálunk az oly gazdasági politika, mely a lakosság zömét képező östermelőknek érdekeit tartja elsősorban szemelőtt s nem leli kedvét a sokkal rendezettebb gazdasági viszonyokkal bíró nyugat-európai államoknak *industrialis* téren való majmolásában.

Tagadhatatlan, hogy az újabb aera alatt gazdasági téren is nagyot haladtunk, de az még mind kevés arra, hogy ez irányban tevékenységünket lankaszuk. Elsősorban *vivmány-nak* tekinthetjük azt, hogy kisbirtokosainkat az *antidiuvialis* mezőgazdasági rendszerrel lassanként a modern rendszerre való áttérésre ösztönözzük s így a mezőgazdasági termelést tudományos alapra fektetni iparkodunk; melyre legalkalmasabb eszköz az újabban kezdeményezett *gazdasági ismétő-iskola.*

Nem czélok ezen új intézménynek e helyütt való méltatása, hanem csak megemlítem, hogy ez czélját tévesztette, míg az ott közlötteknek a gyakorlati életben való érvényesítésére alkalmat nem adunk földmivelőinknek és arra nem ösztönözzük azokat.

Szociális tekintetben is valódi áldással lehet társadalmunkra ezen intézmény, mert az újabb, illetve modern gazdasági rendszer elfogadásával az intelligens munkást sem nélkülözhetjük s azok kinevelésére legjobb eszköz, tényező a gazdasági ismétő, szakszerű kezelés mellett. Ha a *Baross Károly* által kiadott „Magyarország földbirtokosai”, illetve a *vallás- és közoktatásügyi miniszter* tavalyi kimutatása statisztikai adatait figyelemmel áttanulmányozzuk, meggyőződhetünk azon tapasztalatilag rég ismert igazságról, hogy minél műveltebb a nép, annál jövedelmezőbb a föld és annál több ember képes boldogulni aránylag a kicsiny területen s ebből kifolyólag nem talál a szociális tan hi-zékeny, vak követőkre, minek bizonyítására álljon a következő összehasonlítás:

Vas megyében van művelés alatt álló föld 627,503 k. hold, mezőgazdaságban foglalkozó ember 101,675; egy munkásra esik 6.17 k. hold, iskolába jár az összes tankötelesek 96% -a.

Békés megyében van művelés alatt álló föld 490,926 k. hold, mezőgazdaságban foglalkozó ember 21,567; egy munkásra esik 27.76 k. hold, iskolába jár az összes tankötelesek 78% -a.

Moson megyében van művelés alatt álló föld 241,614 k. h., mezőgazdaságban foglalkozó ember 21,256; egy munkásra esik 11.8 k. hold, iskolába jár az összes tankötelesek 96% -a.

Szabolcs megyében van művelés alatt álló föld 577,579 k. h., mezőgazdaságban foglalkozó ember 51,426; egy munkásra esik 11.2 h. hold, iskolába jár az összes tankötelesek 84% -a.

Vas megyében 100 gyermek közül 96 jár tényleg iskolába s egy emberre 6-17 kat. hold esik, míg Békésben 100 közül csak 78 jár iskolába s egy emberre 4-szer annyi kat. hold művelés alatti terület esik; ilyforma az arány Mosony és Szabolcs között, — de műveltség tekintetében az utóbbi van hátrányban. Moson és Vas megyében, hol sokkal műveltebb, illetve iskolázottabb a nép és kevesebb az egy emberre eső művelés alatti föld, jólét és megelégedés honol s szocialista mozgalmaknak híret se halljuk, ellenben Békés és Szabolcs megye területi nagyságuk daczára a szocialismus tanfolya, az elégedetlenség és szegénységből kifolyólag.

Ép ezért nagyobb szociális mozgalmak elkerülhetése czéljából egyik fő gondunkat képezze östermelőink ismereteinek bővítése, műveltségének emelése s azonfelül a tanultaknak a gyakorlati alkalmazás mikéntjének ismeretere oktatni őket.

Gazdasági hanyatlásunknak azonban egyik főokát, s talán tulajdonképeni okát anyagi szempontból az *alacsony ár* képezi.

Kárba vész a gazda képzettsége, a föld termő ereje, szóval minden, ha az előlított terményeknek ára nincs.

Jajgatunk, panaszkodunk, de azért mint elkerülhetetlen végzetet, csapást tekintjük, a helyett, hogy az ár hanyatlásnak igazi okát kereső-*ők* tisztában lévén az okokkal, azok elhárításán vagy leküzdésén munkálkodnánk közakarattal. A helyett, hogy a kérdés gyökereig hatolnánk, keleties némbánomsággal napirendre térünk a dolog fölött s ha már potom áron elveszgetjük évi termésünket, bizunk a jobb jövőben, nem gondolva meg azt, hogy a *mezőgazdaság hanyatlása*, — mert az ár hanyatlás csak azt eredményezi — a *nemzetek bukását előzi meg*, miként az a nagy római birodalomnak, Hellasnak stbbi ókori nagy államoknak története is mutatja.

Vagy azon fatalistikus hitben ringathatjuk magunkat, hogy Magyarország az ok és okozatnak ezen végzetes törvénye alól kivétel lesz? Legkevésbé sem! Ép azért itt az ideje, hogy hazánk minden faktora az ár hanyatlásnak s ebből kifolyólag a mezőgazdaság végzetes hanyatlásnak igazi okát kutassa és megtalálja az orvosságot, melylyel a vészlelhöként közeledő bajon segíteni lehet.

Kérdezem tehát hogy a folytonos ár hanyatlásnak tulajdonképen mi az oka?

Nézetem szerint az ár hanyatlásnak természetes okai lehetnek:

1. A túltermelés.

2. A fogyasztás csökkenése.

Vegyük tehát sorjába ezeket!

(Folytatása következik.)

Gabonáarak.

— 1899. november 11. —

Buza	7.40—7.60.
Rozs	5.80—6.—.
Arpa	4.50—4.6.—.
Zab	5.40—5.80.
Kukoricza	4.20—

Szinház.

Műsor.

Vasárnap d. u.: *Két pisztoly.*
 „este: *Mária bátyja* (előszőr).
 Hétfőn: *Asszonyok a kassáryában.*
 Kedden: *Kaméliás hölgy.*
 Szerdán: *Dr. Széleburdi.*
 Csütörtökön: (előszőr) *Szulamit.*
 Péntek: *Hamlet* (zóna).

Nov. 9.

Bibliás asszony. Új operett a lehető „legkönnyebb” fajtából, energvált idegzetű századvégi embereknek való fűszerekkel fűtálalva. Operettekben ethikai tartalmat keresni, amolyan don Quixoteoknak való fáradság, nem is akarjuk megpróbálni, de a mit a modern, jelesül a legmodernebb operett librettisták és vigjáték írók produkálnak, az egyszerűen a jóízű megfertőztetése. Ezek immár elmondhatják, hogy teljesen kiküszöbölték a szinpadról a kétértelműségeket, mert amit a színészszel beszélteknek avagy cselekedtetnek, az már nem is kétértelműség, hanem kitakart prostitúció. Nemde épületes és tanulságos teszem a mai premi-erének az a jelenete, midőn a ballerínából öltöztetőnővé vőnült, kétségkívül sokat tapasztalt hölgy arra oktatja a fiatal leányokat, hogy ne kapjanak a könnyű szerelmi kalandon, mert felkopik az álluk, hanem adják el magukat drágán s ha jó az ősz, megelégedettek lesznek, idejében gondoskodván félreléről. Ez aztán az iskola, pedig ez még violáillat a második felvonás végső jelenetéhez képest.

Chaterallalt márkiné ájtatos, sőt vakbuzgó menyecske s ép ezért nem tudja magához láncolni az élvívó ledér férjét, ki részben kárpótlásból, részben ösztönétől úzve egyre kalandokat keres. Épen Biarritzban vannak, hova megérkezik Ernő cyrill király, kiből a gavallér Milánt paródiálja a csintalan francia szerző. A márki holmi álürügygel Párisba utazik egyedül, hogy Theát, a nagy opera balettkarának első csillagát fölkeresse. A márkiné egy elfogott sürgönyből gyanút fog és szintén Párisba siet, hogy az ünnepelt Theától tanácsot kérjen, mikép hódíthassa vissza a kikapós márkit. A divát öltözőjében találja s ez megoktatja a szemérmes asszonyt, hogy mi módon használja fel erre a rendelkezésre álló bajakat. Később a márkiné egyedül marad az öltözőben s próbákép a baletthölgy szellős kosztümjébe öltözik. Így lepi meg ott a király, ki Theának véli és belészeret. A király a balettkart lakomára hívja, honnan a márkiné, veszedelemtől tartva, szökni akar. Úgyes fondorlattal eltávolítja az igazi Theát, a közben odakerült, de őt fel nem ismerő márkit s a folyton nyomában settenkedő királyt, azután megszökik. Most megjelenik a diva öltöztetőnője s a pezsgőtől mámoros királyt egy pászorórával boldogítja. A fogadóban később valamennyien találkoznak, hol azután minden kiderül. A márki gyanuba fogja ugyan a feleségét, de a vén duenna megjelenése eloszlatja a zavart. A király megdöbbenve értesül a szörnnyű tévedésről, a márki pedig boldogan viszi haza a feleségét, a ki immár megtalálta a módszert, melylyel férjét magához láncolhatja.

Ez az operett meséje, mely ugyan mesének elég szegény. A zenét sem mondhatjuk szépségben gazdagnak s különösen kevés benne az új, az eredeti. Az előadás itt-ott kissé nehézkes volt, ámbár a sugó eléggé megerőltette a

hangszárait. Kedves volt *Szalócsi*, a márkiné szerepében; sok közvetlenséggel játszott a neki szokatlanul szolid asszonyt (szt!) és ügyesen bánt a hangocskájával. *Barcs Aranka*, ugy lát-szott, nem fogta fel egész biztonsággal, mennyi rum van a Thea szerepében, de azért általában elég elfogadható alakítást nyújtott. *Borsáitzky* a közönség csak ma ismerte meg igazán és több tapssal adózott neki, mint a többinek együttvéve. Jobb komikák vannak ugyan, de azért mi nagyon meg lehetünk vele elégedve. *Szentmihályi* fesss király volt, egyébként kissé lagymatag. A szó szoros értelmében ugy énekelt, mint egy király. *Kovács* igen előnyösen mutatta be a legtörténelmibb, de legszegényebb francia herceget. *Déri* márkiája kissé pongyola volt, a mit annál a tehetséges színésznél nem szívesen konstatálunk. Egyébként szerepe válogatja, mint mondani szokás. Nem közönséges hatást keltett a két inas „yes-yes” duettje; *Virág* mimikája utólréhetetlen volt.

Nov. 10.

A gésák, zónaeledésben, hihetetlenül telt ház előtt elég jó előadásban. Ezuttal Sz. Nagy Imre kissé túljúlta önmagát az „Ég veled...” áriában, a mit különben ő maga is észrevett. *Szalkay* erősen hódított a „Csuf csuf...” kupléval, nemkülönben a tánczával. A többi szereplők is tőlük telhetőleg igyekeztek. F-5.

IRODALOM.

— **A század alkonyán.** Elmékedések a katolikus egyházzól és az emberi társadalomról. Dr. *Schneider C. M.* német műve után fordított *Adutus Secundus*. A katolikus egyház a tizenkilencedik század befejezése alkalmából ünnepeket rendez a világ Megváltójának tiszteletére. Valamint este a letűnt nap mivelt, ugy a tizenkilencedik század alkonyán ezt az egész nagy időszakot mindazzal, ami abban történt: a világ Megváltójának ajánljuk fel s az ő áldását kérjük a kezdődő új korszakra. Az egyház hívó gyermekeinek nagyon sok okuk van arra, hogy Isten iránti hálaival tekintsenek vissza a tizenkilencedik századra. Bátran emelhetik föl fejüket és szívbéli vigasztalással léphetnek át az új évszázad küszöbén. A század alkonyán békevel teljes fenségben áll a katolikus egyház és vonja magára a bámuló világ tekintetét. Az emberi társadalomról általában ez nem mondható. Elvitázhatatlan ugyan, hogy századunk nagy vívmányokat mutathat fel, ámdé az is tagadhatatlan, hogy ugyanezen század vészthozó gyümölcsöket érlelt meg. A nemzetek belsejében béktelenség dúl; az osztálykülömbőség jobban uralkodik, mint valaha; a közügyek iránt való érdeklődés tűnőfélben van; kevelység és féktelen önzés ulti diadalát; a földi élet folyásában tapasztalható bizonytalanság örökös nyugtalanságot okoz; szociálisztikus, peszimiztikus hangulatot találunk a társadalom minden rétegeiben. Mindenütt mutatkozik hiánya és szükségé az egyház azon működésének, melyet isteni alapítójának megbizásából az egyház mindenkor az emberek örök üdvösségére és földi jólétére érvényesített, vaiahányszor csak lehetséges volt az neki. A katolikus egyház tehát a társadalomban tapasztalható zavarokkal szemben méltán hivatkozik a jelen században is tanúsított saját dicsőséges előhaladására. Ezen dicsőséges multjára hivatkozva, méltán várja édes gyermekeitől a hozzá való ragaszkodást, mostoha gyermekeitől pedig, hogy szerető anyai keblére siessenek.

Ezen eszmék képezik alappondolatát Dr. *Schneider C. M.* művének, a melyet a század alkonyára összeállított. A magyar fordítás ugy van alakítva, hogy az egyes elmékedések nem csupán nyilvános beszédek gyanánt mondhatók, hanem magányos olvasmányoknak is alkalmasak. Egyrészt vezérfonalul szolgálnak nyilvános be-

szédek elmondására akár a szószéken, akár a szószéken kívül; másrészt azonban elmékedő olvasmányt képeznek, melyből az olvasó a tizenkilencedik század alkonyán rendezett ünnepek jelentőségét megértheti. A műnek magyar kiadása husz-huszonöt nagy ivre fog terjedni. *Ára füsve 2 frt, kötve 2 frt 40 kr.* Megrendelhető *Adutus Secundus* áldozópap czimén *Szatmáron*.

Sulamith. Rég nem aratott szindarab olyan fenomenális sikert mint a *Sulamith*, ez a zsidó opera, a mely az elmúlt nyáron az óbudai Kisfaludy színháznak volt attrakciós darabja, ősz óta pedig a Weselényi-utcai Magyar színházba vonzza óriási tömegekben a közönséget. És tagadhatatlan, hogy a siker rugóját elsősorban a dalmú színes és végtelenül hangulatos zenéjében találhatjuk meg. A régi zsidó dallamok a maguk kendőzetlen mivoltuktan sajátá-gosan bánatos karakterjükkel mélyen a szívre hatnak s aki azokat egyszer meghallja, nagy-szerű hatásuk alól többé nem igen képes szabadulni. Most, hogy a *Sulamith* zenéje nyomtatásban is megjelent, közönségünk hatványozott élvezettel foglalkozhatik majd *Goldfaden* és *Davidsohn* remekművével. Elzongorázhatja majd kedvencz dallamait s nem kell emlékező tehetségére támaszkodni, mint azelőtt, mikor zenémű kiadónk még távol állottak a gondolatól, hogy ők a *Sulamith* zenéjét még valaha ki is adják. A *Rózsavölgyi és társa* czég most legújabb három kiadást is rendezett ebből és pedig egy *fűzetet potpourri* alakjában, egyet a melyben a dallamok *keringőnek* vannak feldolgozva és végül egy *francia négyest* ugyancsak az opera motívumából. A potpourrit és a négyest *Angelotti* Vilmos dolgozta át a *keringő* pedig a *Rosen-cweig* Armin avatott tollából ered. A ki ismeri ez utóbbi zeneszerzőnek tehetségét a keleti dallamok kitalálásában, könnyen gondolhatja, hogy a *Sulamith* transzkripció is teljesen méltó a keleti stílus alkotott eddigi munkáihoz. Ajánljuk e szerzeményeket olvasó közönségünk figyelmébe. A potpourri ára 3 korona, a másik kettő 2-2 korona.

Pillangó. Elmúlt a nyár, eljött az ősz, nyaralásnak vége. Eltűnt a sok pillangó is, nem járunk a rétre! — *Őszi séta és löverseny* már a végét járja. Kokszt, szentet és fát rendel a ház jó gazdája. — Minden elmúl, megváltozik ezen a világon, de *Pillangó* marad mindig derűs, télen nyáron! — Aki kokszt, szent és fát nélkül vágy felmelegedni, a jökédvű *Pillangó*-kat siet megrendelni! — Mert nevetés és kaczagas melegít és ifjit. Sőt a betegség ellen is hathatósan gyógyít! — A *Pillangó* ára a század végéig: csak 1 frt. Czím: Budapest Teréz-körút 35.

Felelős szerkesztő: *Chay Antal*.

Vasuti menetrend.

Érvényes 1899. október 1-től.

	Budapest		Székesfejérvár		N.-Kanizsa	
	indul	érkezik	indul	érkezik	indul	érkezik
Szem. v. 6.50 reg.	9.01 d. e.	9.26 d. e.	1.40 d. u.			
Gyors v. 8.00 reg.	9.16 d. e.	9.21 d. e.	11.57 d. e.			
Szem. v. 1.30 d. u.	3.35 d. u.	3.45 d. u.	8.05 este			
Szem. v. 4.25 d. u.	6.22 este	6.32 este	8.40 este			
Gyors v. 8.00 este	9.17 este	9.22 este	12.07 éjjel			
Szem. v. 9.25 este	11.33 este	11.43 este	3.52 éjjel			
N.-Kanizsa		Székesfejérvár		Budapest		
indul	érkezik	indul	érkezik	indul	érkezik	
Szem. v. 12.15 éjjel	4.16 reg.	4.24 reg.	6.32 reg.			
Gyors v. 5.47 reg.	8.27 reg.	8.35 reg.	9.53 reg.			
Szem. v.		7.05 reg.	8.58 reg.			
Szem. v. 9.30 d. e.	2.03 d. u.	2.35 d. u.	4.42 d. u.			
Szem. v. 2.00 d. u.	6.13 d. u.	6.23 este	8.33 este			
Gyors v. 5.03 este	7.48 este	7.58 este	9.20 este			
Székesfejérvár		Veszprém		Székesfejérvár		
indul	érkezik	indul	érkezik	indul	érkezik	
Sz. v. 9.31 d. e.	10.45 d. e.	V. v. 5.23 reg.	6.49 reg.			
V. v. 1.00 d. u.	2.33 d. u.	Sz. v. 7.07 reg.	8.22 reg.			
V. v. 9.27 este	11.00 éjjel	Sz. v. 4.52 d. u.	6.03 este			

A közeledő téli évadra ajánlom az első rendű

tatai darabos szén

szobafűtésre,

legjutányosabb árban,

helyben fuvar- vagy waggonszámra, vagy bármely állomásra szállítva.

WEISZ JÓZSEF,

a tatai kőszénbányák fejérmegyei képviselője.

Székesfejérvár, Sas-utca 5 sz.

Alólirottak

mint a székesfejérvári Egyházmegyébe kebelezett Szabadbatthyán-i róm. kath. Egyház előljárói, jelen soraikkal teljes megalégedésüket nyilvánítják Purger J. B. urnak (Gröden, Tirol) az általa készített Jézus szent Szive szobor szép kiviteléért, Purger urat lelkiismeretéért, művészi munkájáért, mint a róm. kath. Egyház hívét bárkinek legmelegebben ajánljuk.

Szabadbatthyán, 1899. augusztus hó 26-án.

Vadkerty József,
esperes plébanos.

Walper József, Schusztér Károly,
közs. jegyző. urad. helygyelő.

A szobor ára 135 ctmres 125 frt.
249. 6—6. 150 ctmres 150 frt.

Hirdetéseket

a „FEJÉRMEGYEI NAPLO“ részére jutányos árért vesz fel a kiadóhivatal (Szammer Imre könyvnyomda.)

Legnagyobb nyeremény legszerencsésebb esetben **1.000.000** korona.

Az összes 50.000 nyeremény **JEGYZÉKE.**

A legnagyobb nyeremény legszerencsésebb esetben:

1.000.000 korona

A nyeremények részletes leosztása a következők:

Készpénzben fizetendő		Korona
1	darab	600000
1	ny. l.	400000
1	„	200000
2	„	100000
1	„	90000
1	„	80000
1	„	70000
2	„	60000
1	„	40000
5	„	30000
1	„	25000
7	„	20000
3	„	15000
31	„	10000
67	„	5000
3	„	3000
432	„	2000
763	„	1000
1238	„	500
90	„	300
21700	„	200
3900	„	170
4900	„	130
50	„	100
3900	„	80
2900	„	40
1.000	nyor. és jut. összegben	13.160.000

Az ötödik nagy m. kir. osztálysorsjáték nemsokára ismét kezdődik és

100.000 újból **50.000** sorsjegyre

nyeremény jut, vagyis az oldalt levő nyereményjegyzék szerint az összes sorsjegyek fele feltétlenül nyerni fog.

A nyerési esélyek tehát, mint már általánosan ismeretes, óriásiak. Összesen tizenhárom millió 160.000 koronát sorsolnak ki biztosan. A legnagyobb nyeremény legszerencsésebb esetben

egy millió korona.

Szíves mielőbbi megrendeléseknél eredeti sorsjegyeket a tervszerű eredeti árban és pedig:

egy egész I. o. eredeti sorsjegyet **6.—**
 „ fel „ „ „ „ **3.—**
 „ negyed „ „ „ „ **1.50**
 „ nyolczad „ „ „ „ **—75**

küldünk szét utánvétellel vagy a pénz előleges beküldése ellenében.

A húzások után megküldjük tisztelt vevőinknek a hivatalos húzási jegyzéket, hivatalos tervezetek pedig díjtalanul állanak rendelkezésre. A húzások a magy. kir. kormány ellenőrzése mellett nyilvánosan történnek és azoknál mindenki megjelentethet.

Kérjük a **rendelményeket** mielőbb, legkésőbb azonban,

f. é. november hó 16. és 17-ig,

amelynapon a húzás van.

hozzánk beküldeni.

Török A. és Tsa

a m. kir. szab. osztálysorsjáték főelárusítói.

BUDAPEST,

V., Váci-körút 4 a.

Sok és nagy nyereményt fizettünk ki tisztelt vevőinknek; rövid idő alatt több mint két millió koronát.

Rendelőlevél, levágandó.

Török A. és Társa uraknak Budapest.

Kérek részemre I. oszt. m. kir. szab. osztálysorsjáték eredeti sorsjegyet a hivatalos tervezettel együtt küldeni.

Az összeget

utánvételezni kérem
 frt postautalvánnyal küldöm. A nem tetsző törörend.

Pontos ezim.

Nyomatott Szammer utcánál, Székesfejérvárott.